Seat No.________ No. of Printed Pages: 01

[A-8]

Sardar Patel University

M. A. (Final) (External) Examination Sanskrit (New)

Friday Date: 29/04/2022 Time: 09.00 A.M. to 11.00 A.M.

MAFESAN505: Nyaya: Nyayabhashya (Adhyaya- 1 & 2) & Nyayasiddhantamuktavali (Anumankhand)

Total Marks: 70

પ્રશ્ન: ૧ અનુમાનપ્રમાણ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. (૧૭)

અથવા

પ્રશ્ન: ૧ શબ્દપ્રમાણ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. (૧૭)

પ્રશ્ન: ૨ અનુવાદ સહિત સમજાવો (ગમે તે એક) (૧૮)

१. तत्र संशयादीनां पृथग्वचनमनर्थकम्, संशयादयो यथासम्भव प्रमाणषु प्रमेयेषु चान्तर्भवन्तो न व्यतिरच्यन्त इति? सत्यमेतत्। इमास्तु चतस्रो विद्याः पृथक्प्रस्थानाः प्राणभृतामनुग्रहायोपदिश्यन्ते। यासां चतुर्थीयमान्वीक्षिकी न्यायविद्या। तस्याः पृथक्प्रस्थानाः संशयादयः पदार्थाः। तेषां पृथग्वचन-मन्तरेणाध्यात्मविद्यामात्रमियं स्यात्, यथा-उपनिषदः। तस्मात् संशयादिभिः पदार्थैः पृथक् प्रस्थापिते। तत्र नानुपलब्धे न निर्णीतेऽर्थे न्यायः प्रवर्तते, किं तर्हि? संशयितेऽर्थे। यथोक्तं- विमृश्य पक्षप्रतिपक्षा-भ्यामर्थावधारणं निर्णयः इति। विमर्शः-संशयः। पक्षप्रतिपक्षौ-न्यापप्रवृत्तिः। अर्थावधारणं निर्णय-स्तत्त्वज्ञानमिति। स चायं किंस्विदिति वस्तुविमर्शमात्रमनवधारणं ज्ञानं संशयः प्रमेयेऽन्तर्भवन्नेवमर्थं पृथगुच्यते।

२. तत्राऽऽत्मा सर्वस्य द्रष्टा सर्वस्य भोक्ता सर्वज्ञः सर्वानुभावो। तस्य भोगायतन शरीरम्। भोगसाधना-नीन्द्रियाणि। भोक्तव्या इन्द्रियार्थाः। भोगो बुद्धिः। सर्वोपलब्धो नेन्द्रियाणि प्रभवन्तीति सर्वविषय-मन्तःकरणं मनः। शरीरेन्द्रियार्थबुद्धिसुखवेदनानां निर्वृत्तिकारणं प्रवृत्तिः, दोषाश्च। नाऽस्येदं शरीरम-पूर्वमनुत्तरं च, पूर्वशरीराणामादिर्नास्ति उत्तरेषामपवर्गोऽन्तः इति प्रेत्यभावः। ससाधनसुखदुःखोपभोगः फलम्। दुःखमिति नेदमनुकूलवेदनीयस्य सुखस्य प्रतीतेः प्रत्याखानम्, किं तर्हि? जन्मन एवेदं ससुखसाधनस्य दुःखानुषङ्गात्, दुःखेनाविप्रयोगाद्, विविधबाधनायोगाद् दुःखम् इति समाधिभावन-मुपदिश्यते। समाहितो भावयति, भावयन्निर्विद्यते, निर्विण्णस्य वैराग्यम्, विरक्तस्यापवर्ग इति। जन्ममरणप्रबन्धोच्छेदः सर्वदुःखप्रणामपवर्ग इति।

પ્રશ્ન: ૩ પ્રમાણસામાન્ય પરીક્ષા અંગે સવિસ્તર નોંધ લખો. (૧૭)

અથવા

પ્રશ્ન: ૩ શબ્દવિશેષ પરીક્ષા અંગે સવિસ્તર નોંધ લખો. (૧૭)

પ્રશ્ન: ૪ અનુમિતિ વિશે નોંધ લખો. (૧૮)

અથવા

પ્રશ્ન: ૪ હેત્વાભાસ વિશે સવિસ્તર ચર્ચા કરો. (૧૮)

-o-